

Göteborgs kommun
grundskola@grundskola.goteborg.se

Beslut efter uppföljning för grundskola

efter tillsyn i Vättleskolan 4-9
belägen i Göteborgs kommun

Bakgrund och ärendet

Skolinspektionen genomförde tillsyn av Göteborgs kommun under vårterminen 2021. Skolinspektionen fattade den 23 juni 2021 beslut efter tillsyn för Vättleskolan 4-9. Skolinspektionen har nu gjort en uppföljning av de brister som framkom i detta beslut. Uppföljningen bygger på en redovisning av vidtagna åtgärder som Göteborgs kommun inkom med den 17 december 2021. Därutöver har huvudmannen inkommit med kompletterande uppgifter den 4, 7, 24 mars och den 6 maj 2022.

Skolinspektionen har i samband med uppföljningen genomfört ett besök vid Vättleskolan 4-9 med klassrumsobservationer och observationer av övrig skolmiljö samt digitala intervjuer med elever, lärare, elevhälsa och skolläda den 30 och 31 mars 2022. Skolinspektionen har även begärt in och granskat ett sammanställt elevunderlag rörande elever i årskurs 7 och 9 som inte nått betygskriterierna och deras frånvaro samt skolans arbete med extra anpassningar och särskilt stöd för dessa elever. Utifrån denna sammanställning har sedan ett fördjupat underlag begärts in avseende ett urval av skolans elever. I samband med denna uppföljning utökades tillsynen till att även omfatta skolans arbete med att utreda orsakerna till elevers frånvaro.

Inför läsåret 2021/2022 har huvudmannen gjort en omorganisation av sina grundskolenheter, vilket bland annat fått till följd att Vättleskolan 4-9 har en ny rektor som ansvarar för ett skolområde, där Vättleskolan 4-9 är en av tre skolor. På skolan finns en biträdande rektor för årskurserna 4-6 och en biträdande rektor för årskurserna 7-9.

Skolinspektionens beslut

Vid uppföljning av tidigare beslut bedömer Skolinspektionen att huvudmannen inte avhjälpt samtliga påtalade brister. Därför förelägger Skolinspektionen Göteborgs kommun, så som huvudman för Vättleskolan 4-9, att vidta åtgärder för att avhjälpa brister när det gäller arbetet med elevers rätt till särskilt stöd och utbildning, studiero och åtgärder mot kränkande behandling.

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Göteborgs kommun att senast **den 19 december 2022** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Nedan anges de åtgärder som huvudmannen måste vidta för att avhjälpa påtalade brister samt den lagstiftning med tillhörande föreskrifter som huvudmannens åligganden följer av. Enligt 2 kap. 8 § skollagen ansvarar huvudmannen för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar. Vidare ska huvudmannen enligt 4 kap. 7 § skollagen, om det vid uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i verksamheten, se till att nödvändiga åtgärder vidtas. Dessa bestämmelser ligger till grund för samtliga åtgärder i beslutet om föreläggande.

Arbetet med särskilt stöd och rätten till utbildning

Skolinspektionen bedömer att Göteborgs kommun, såsom huvudman för Vättleskolan 4-9, inte uppfyller författningskraven avseende arbetet med särskilt stöd (3 kap. skollagen), studiero och åtgärder mot kränkande behandling (5-6 kap. skollagen) samt och rätten till utbildning (7 kap. skollagen) och föreläggs därför att vidta nedan angivna åtgärder.

Åtgärder:

Särskilt stöd

- För varje anmälan om behov av särskilt stöd för en elev som inkommer till rektorn – eller som har inkommit men där utredning ännu inte har påbörjats – ska rektorn starta en utredning. Rektorn ska dokumentera hur många sådana anmälningar som inkommit till rektorn under perioden *12 september 2022 – 12 november 2022* och vilket datum en utredning har startats för respektive elev. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (3 kap. 7 § skollagen).
- För varje sådan utredning om särskilt stöd som omnämns ovan som färdigställtts innan den *12 december 2022*, ska rektorn fatta beslut om att utarbeta åtgärdsprogram eller besluta om att inte utarbeta åtgärdsprogram. Rektorn ska dokumentera hur många beslut som fattats innan den *12 december 2022* och denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (3 kap. 9 § och 29 kap. 10 § skollagen).

- Se till att rektorn, genom en systematisk genomgång senast den 12 december 2022, säkerställer att de 64 elever som har stödåtgärden "undervisning i liten grupp" har en stödutredning som påvisar behovet av åtgärden samt att eleverna omfattas av ett åtgärdsprogram för det fall åtgärden bedöms utgöra särskilt stöd för eleven. Resultatet av genomgången ska dokumenteras och ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (3 kap. 7, 9 och 11 §§ skollagen)

Rätten till utbildning

- Se till att rektorn vid minst ett tillfälle innan den 8 november 2022 informerar skolpersonalen om skolenhetens rutiner om att skolpersonalen ska anmäla elevers upprepade eller problematiska frånvaro till rektorn (7 kap. 19 a § skollagen, Läroplan för grundskolan, förskoleklass och fritidshem [2010:37], nedan Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar)
- Se till att rektorn, om det inte är obehövligt, startar en utredning för varje inkommen anmälan om en elevs upprepade eller längre frånvaro. Rektorn ska dokumentera hur många sådana anmälningar som inkommit till rektorn under perioden 12 september 2022 – 12 december 2022 och vilket datum en utredning har startats för respektive elev. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (7 kap. 19 a § skollagen).

Studiero och åtgärder mot kränkande behandling

- Se till att rektor beslutar om ordningsregler för skolenheten under medverkan av eleverna. De beslutade ordningsreglerna ska grundas på en analys av tidigare ordningsreglers effekt. Ordningsreglerna ska redovisas till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (5 kap. 5 § skollagen).
- Se till att rektorn vid minst ett tillfälle innan den 12 december 2022 informerar lärare och annan skolpersonal om gällande ordningsregler vid skolenheten (2 kap. 34 § och 5 kap. 5 skollagen, Lgr 2.2 Kunskaper, 2.8 Rektorns ansvar).
- Se till att rektorn säkerställer att utredningar görs i de fall en elev vid upprepade tillfällen stört ordningen eller uppträtt olämpligt eller om eleven gjort sig skyldig till en allvarlig förseelse och därefter, med

utgångspunkt i vad utredningen visat, se till att åtgärder genomförs för att få eleven att ändra sitt beteende. Rektorn ska dokumentera för hur många elever en sådan utredning har genomförts under perioden 9 september 2022 – 12 december 2022. Dokumentationen ska bifogas i redovisning till Skolinspektionen (5 kap. 9-10 §§ skollagen).

- Se till att rektorn, minst en gång under perioden 12 september 2022 – 12 december 2022, informerar samtliga lärare och all annan skolpersonal vilken skyldighet som åligger dem att anmäla till rektor om de får kännedom om att en elev anser sig ha eller har blivit utsatt för kränkande behandling i samband med skolans verksamhet. Huvudmannen eller den som huvudmannen utser ska dokumentera när informationen lämnats och på vilket sätt den getts. Dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (2 kap. 34 § och 6 kap. 10 § skollagen).
- Se till att upprätta en plan mot kränkande behandling som innehåller en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. Planen ska upprättas under medverkan av eleverna (6 kap. 6 och 8 §§ skollagen, 2 § förordningen [2006:1083] om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling samt Lgr 11, 2.1. Normer och värden).

Motivering till beslutet

Föreläggande

Arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd

Skolinspektionens tidigare beslut

Skolinspektionen bedömde i tidigare beslut att Vättleskolan 4-9 inte uppfyllde författningskraven avseende arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd enligt 3 kapitlet skollagen.

Vid tillsynen konstaterades att alla elever i behov av extra anpassningar inte fick det stöd de behövde. Skolan arbetade inte systematiskt med att följa upp och utvärdera extra anpassningar, då de var alltför få personer inom elevhälsan för att kunna genomföra detta arbete.

När det gäller skolans arbete med särskilt stöd konstaterade Skolinspektionen brister i att utreda elevers behov av särskilt stöd. På skolenheten fanns många

elever som de senaste två terminerna fått F i betyg i ett eller flera ämnen där stödutredningar inte hade initierats eller slutförts. Tillsynen visade att elevhälsan inte hann med att utreda det stora antalet elever som anmälts till elevhälsan. Detta resulterade i att skolans utredningar drog ut på tiden och att åtgärdsprogram inte utarbetades, trots att elever ansågs vara i behov av särskilt stöd. Vid tillsynen framkom också att skolan hanterade vissa elever inom ramen för vad man kallade "snabbspåret", vilket innebar att en snabbutredning genomfördes kring elevens stödbehov och att åtgärder vidtog, men att utredningen inte slutfördes och inte heller alltid dokumenterades.

Huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder

Skolans arbete med extra anpassningar och särskilt stöd

Under höstterminen 2021 ledde rektor en grupp med förstelärare för att ta fram en gemensam lektionsstruktur. Den gemensamma lektionsstrukturen började implementeras hos lärarna i samband med starten av vårterminen 2022. Som en del av utvecklingsarbetet har skolledningen under hösten 2021 valt att arbeta med Skolverkets lärportal och modulen *Inkludering och delaktighet för att utveckla lärarnas förmåga att utforma en tillgänglig och anpassad undervisning*.

Sedan terminsstart i augusti 2021 finns en tydlig mötesstruktur där personal från elevhälsan deltar i arbetslagsmöten var tredje vecka för att handleda och fånga upp elever som lärare känner oro för och där de extra anpassningarna inte anses räcka. Elevhälsan tar sedan upp eleven på elevhälsoteamets möte där rektor beslutar om vilka insatser som den samlade elevhälsan ska stödja med.

Skolan har en ny rutin med två gemensamma avstämningstillfällen per termin, där lärarnas sammanställningar av elevernas måluppfyllelse, närvaro och eventuella extra anpassningar och åtgärdsprogram går igenom. Alla elever har följts upp på individnivå. Dessa möten och ovan nämnda avstämningstillfällen skapar underlag för beslut om utredning av en elevs behov av särskilt stöd. Skolans specialpedagoger har färdigställt ett antal utredningar avseende särskilt stöd och rektorerna har tillsammans med elevhälsan uppmärksammat brister i dokumentation från tidigare läsår som behöver följas upp och åtgärdas.

Skolinspektionens utredning vid uppföljningen

Arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd

Lärare i årskurs 4-6 beskriver att skolan köpt in hjälpmedel och att individuella extra anpassningar till viss del kan genomföras, men att förutsättningarna i övrigt inte förändrats för lärarna sedan förra tillsynen.

Alla lärare beskriver tidsbrist och svårigheter i att ge elever läshjälp och att genomföra muntliga prov. Vid fråga om arbetet med en gemensam lektionsstruktur och Skolverkets modul om inkludering och delaktighet, anser flera lärare att detta utvecklingsarbete varit givande men att föreslagna arbetssätt och lektionsstruktur inte är anpassat för flera av grupperna på mellanstadiet.

Lärarna i årskurs 7-9 säger att deras förutsättningar att vidta extra anpassningar inte förändrats jämfört med vårterminen 2021, då de har samma bemanning och lika många elever med samma behov av stöd. Samtidigt säger lärarna att det beställts individuella hjälpmedel för elever och att en studiehandledare tillkommit från och med förra terminen som ger elever handledning på sitt modersmål. Lärarna säger att de arbetslagsvis har egen dokumentation av vilka extra anpassningar som genomförs och att dessa insatser följs upp på fasta tider med specialpedagog. Vid fråga om huvudmannens beskrivna insatser för en mer tillgänglig lärmiljö såsom time-timers, svarar lärarna att detta hjälpmedel inte finns i alla klassrum och att flera time-timers gått sönder.

I intervju med elevhälsan framgår att arbetet med extra anpassningar delvis ser olika ut på mellanstadiet och högstadiet. Specialpedagog på mellanstadiet säger inte hon inte upplever att det finns svårigheter med att genomföra extra anpassningar på individnivå som exempelvis muntliga prov, men att det kan vara svårt för lärarna att räkna till när så många elever är i behov av extra anpassningar. Specialpedagogen för högstadiet uppger det finns en otydlighet kring vilka extra anpassningar som genomförts av lärarna och att det finns olika synsätt kring vilka insatser som anses vara extra anpassningar.

Skolinspektionen har efter intervju med lärare, elevhälsan samt rektor bett huvudmannen inkomma med klargörande kring hur rektor säkerställer att elever fått extra anpassningar samt vilka eventuella hinder som rektor identifierat i detta arbete. Huvudmannen har redovisat skolans arbetsgång och förutsättningarna för lärarna att sätta in extra anpassningar. Skolledningen har identifierat ett antal områden som behöver utvecklas, däribland den gemensamma förståelsen för arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd, fördelning av resurser samt val av läromedel och arbetssätt. Vidare beskriver huvudman att personal identifierat svårigheter kring hur och var de extra anpassningarna ska dokumenteras. Rektor påpekar att det är ett arbete som kräver längre tid än en termin, men att det nya IT-stödet som införs i augusti 2022 kommer att underlätta arbetet.

Arbetet med särskilt stöd

Lärare i mellanstadiet berättar samstämmigt att det fortsatt finns elever vars behov av särskilt stöd inte har utretts, trots att de prövat extra anpassningar och anmält behov av en stödutredning till elevhälsan. Lärare i årskurs 6 beskriver att de sitter på möten med elevhälsan och diskuterar samma elever sedan årskurs 4 utan att de kommit någonstans. Liknande beskrivningar ges av lärare i årskurs 4 och 5, där de förtydligar att de externa specialpedagogerna skulle prioritera elever i årskurs 6, vilket inneburit att utredningsarbetet avstannat för övriga årskurser i mellanstadiet och att få åtgärdsprogram utarbetas. Vid fråga till ansvarig specialpedagog om det finns elever på mellanstadiet som inte fått någon stödutredning under flera års tid, svarar hon att vissa elever har fått stå i kö alltför länge och att det inte har gått att hinna med alla. Elevhälsan har gått igenom alla elever vars behov av utredning anmälts och har därefter fått prioritera.

Lärare på högstadiet säger att arbetet med särskilt stöd går fortare sedan den nya specialpedagogen med ansvar för högstadiet kommit. Samtidigt upplever de att elever som byter skola kan hamna mellan stolarna och att det kan vara svårt att få tillgång till tidigare gjorda bedömningar för elever som ofta flyttar. Ansvarig specialpedagog för högstadiet säger att många elever fortsatt är i behov av att bli utredda, även om skolan fått hjälp av huvudmannens övergripande specialpedagoger. Enligt specialpedagogen har de flesta elever i högstadiet som behöver särskilt stöd fått det, men flera av dessa elever får särskilt stöd innan utredningarna är färdigställda. Vid följdfråga om detta förfarande liknar vad skolans tidigare rektor benämnde som "snabbspår", det vill säga att särskilt stöd ges utan utredning och beslut om åtgärdsprogram, svarar specialpedagogen att många av de elever som placerats i liten grupp sannolikt kommer att få denna insats (undervisning i liten grupp) i form av särskilt stöd, när stödutredning och beslut är färdiga. Det är egentligen särskilt stöd men det är inte färdigskrivet och alla som har stöd har ännu inte fått åtgärdsprogram. Enligt specialpedagogen har sammanlagt 64 elever på högstadiet fått åtgärden att vara i mindre grupp.

Vid samtal med rektorerna bekräftas att det dels fortsatt finns elever vars stödbehov under lång tid inte blivit utredda, dels att rektorn prioriterat att utreda elever från vissa årskurser utifrån det stöd huvudmannen gett. Rektorn bekräftar också specialpedagogens beskrivning av att åtgärden undervisning i liten grupp benämns som extra anpassningar eller "annan anpassning", men när skolan har utrett eleverna så kommer åtgärden i flera fall ses som särskilt stöd. Eleverna kan enligt rektorn inte vänta på att få det stöd de behöver och det tar tid att göra en utredning.

Skolinspektionen har tagit del av en förteckning över elever i årskurs 7 och 9 som riskerade att inte nå kunskapskraven i olika ämnen under vårterminen 2022. Det finns totalt 51 elever i förteckningen som skickats in. Utifrån denna förteckning har därefter ett underlag begärts in avseende ett urval av dessa elever. Av detta underlag framgår bland annat att flera elever som inte når kunskapskraven i flera ämnen uppges ha "annan anpassning" i form av stöd i liten grupp i exempelvis engelska, matematik och svenska. I den inlämnade dokumentationen är det oklart hur länge eleverna ska få undervisning i liten grupp och det finns inte heller någon stödutredning som i övrigt klargör vilken form av stöd dessa insatser utgör. Motsvarande formulerade insatser omnämns dock som särskild stöd i de fall skolan utrett elevens behov av särskilt stöd och utarbetat ett åtgärdsprogram.

Arbetet med att utreda orsakerna till elevers frånvaro (ny brist)

Skolinspektionen har under vårterminen 2022 fått in uppgifter om att skolan brister i att genomföra frånvaroutredningar för elever med hög frånvaro. Av inkommet elevunderlag för årskurs 7 och 9 framgår att frånvaroutredning inte genomförts för ett flertal elever som haft över 20 procent frånvaro. Vid fråga till rektor om dessa uppgifter svarar hon att skolan brister i att genomföra frånvaroutredningar för elever med hög frånvaro, men att de gjort några utredningar nu. Rektor uppger vidare att flera lärare inte anmäler till elevhälsan när elever har hög frånvaro. Skolan har lagt mycket tid på närvarorutiner och vad skolledningen och lärare förväntas göra, men vi kan se att det inte fungerar tillfredsställande, förtydligar rektorn.

Rättslig reglering

Extra anpassningar och särskilt stöd

Av 3 kap. 5 § skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, och inte annat följer av 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt.

Av 3 kap. 7 § skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt

framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt.

Av 3 kap. 9 § skollagen framgår att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas.

Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Rektorn får inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 §, i form av distansundervisning och annan undervisning enligt 11 a §, eller i form av anpassad studiegång enligt 12 §. Om en utredning enligt 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.

Av 3 kap. 11 § skollagen framgår att om det finns särskilda skäl, får ett beslut enligt 9 § för en elev i grundskolan innebära att särskilt stöd ska ges enskilt eller i en annan undervisningsgrupp (särskild undervisningsgrupp) än den som eleven normalt hör till.

Av 29 kap. 10 § skollagen framgår att i ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild enligt lagen hos en kommun, en region eller en enskild huvudman tillämpas bland annat följande paragrafer ur förvaltningslagen (2017:900):

- 31 § om dokumentation av beslut,
- 32 § om motivering av beslut samt
- 33 och 34 §§ om underrättelse om innehållet i beslut och hur ett överklagande går till.

Av läroplanen framgår att alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd. Rektorn har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver. Rektorn har också, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjlighet att dela med sig av sin kunskap och lära av varandra för att utveckla utbildningen (Lgr 11, 2.2 Kunskaper och 2.8 Rektorns ansvar).

Av förarbeten till skollagen framgår att det är viktigt att skolan inte väntar för länge med att utreda en elevs eventuella behov av särskilt stöd. Utredningen ska göras i samråd med den berörda eleven och med beaktande av bestämmelsen om särskild hänsyn till barnets bästa. Om denna utredning visar att eleven är i behov av särskilt stöd för att kunna nå målen ska sådant stöd ges. Det är elevens behov av stöd som ska vara vägledande för besluten. Processen kan beskrivas i fem steg: att uppmärksamma, utreda, dokumentera, åtgärda samt följa upp och utvärdera. I vissa fall kan en utredning göras snabbt och enkelt, medan det i andra fall kan behövas en mer omfattande utredning. Någon tidsgräns för hur lång tid utredningen får ta kan därför inte anges. Huvudprincipen måste dock vara att det ska ske skyndsamt, så att eleven får det stöd hon eller han behöver så fort som möjligt (prop. 2009/10:165 s. 287-291).

Elevers rätt till utbildning

Av 7 kap. 19 a § skollagen framgår att om en elev har upprepade eller längre frånvaro från grundskolan ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövligt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 7 § är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas. När en utredning om en elevs frånvaro har inletts ska rektorn se till att frånvaron snarast anmäls till huvudmannen.

Utredningen av orsakerna till frånvaron syftar till att uppmärksamma de orsaker som kan finnas för en elevs frånvaro. En systematisk utredning av orsakerna ligger sedan till grund för de åtgärder som vidtas för att eleven ska delta i den obligatoriska verksamheten (prop. 2017/18:182 s. 57 f.).

Skolinspektionens bedömning vid uppföljningen*Arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd*

Skolinspektionen konstaterar inledningsvis att huvudmannen vidtagit åtgärder med anledning av föregående beslut kring arbetet med extra anpassningar. Utredningen visar bland annat att det numer finns bättre förutsättningar att ge elever extra anpassningar på individnivå genom att skolans inköp av exempelvis hjälpmedel och viss studiehjälpling. Vidare har skolan genomfört utbildningsinsatser och åtgärder för att skapa en mer tillgänglig lärmiljö.

Oaktat de förbättringar som konstaterats finner Skolinspektionen dock vissa kvarvarande förbättringsområden vid skolenheten som också huvudman, skolledning och personal identifierat. Detta avser exempelvis en gemensam förståelse för vad stöd i form av extra anpassningar avser i relation till åtgärder på gruppnivå för att skapa en mer tillgänglig lärmiljö samt särskilt stöd. Vidare finns olika uppfattningar om lärarnas förutsättningar att exempelvis genomföra extra anpassningar i form av läshjälpling och muntliga prov. Det saknas fortsatt en systematik och överblick för att följa upp och utvärdera extra anpassningar på skolenivå, då det inte är helt klart för lärare och elevhälsan var och hur de extra anpassningarna ska dokumenteras.

Det är viktigt att rektor ser till att följa upp och vid behov vidta ytterligare åtgärder för att säkerställa att elever skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, om de riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Skolinspektionen konstaterar emellertid att åtgärder vidtagits i förhållande till påtalad brist och stannar vid att påpeka behovet av fortsatta åtgärder inom detta område.

När det gäller arbetet med särskilt stöd konstaterar Skolinspektionen att skolen tillsammans med huvudmannens tillförda specialpedagogiska insatser har utrett och vidtagit stödåtgärder för många elever under läsåret 2021/2022. Trots vidtagna åtgärder finns dock fortsatt kvarvarande brister i arbetet med särskilt stöd vid Vättleskolan 4-9. Utredningen visar att vissa elevers stödbehov inte utretts under flera års tid, trots att extra anpassningar vidtagits och att lärare anmält elevens behov av utredning till elevhälsan. Om en elevs behov av särskilt stöd inte utreds riskerar eleven att bli utan det särskilda stöd som eleven har behov av och rätt till enligt skollagen. Skolen vidtar därutöver stödåtgärder, exempelvis regelbunden undervisning i mindre grupp, som utgör särskilt stöd, men benämner insatserna som extra anpassningar eller "annan anpassning" för att de inte hunnit utreda elevens stödbehov eller utarbeta åtgärdsprogram. Denna hantering liknar vad den tidigare rektorn kallade för "snabbspår" som kritiserades i samband med förra tillsynen.

Det innebär således att utredningar och åtgärdsprogram, där elevens behov av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses ska framgå, inte genomförs och utarbetas för alla elever som har särskilt stöd. Skolinspektionen bedömer att detta utgör en allvarlig brist som försvårar möjligheterna för elever på skolenheten att få sitt stödbehov tillgodosett. Det innebär även att elever och deras vårdnadshavare fortsatt förlorar möjligheten att överklaga beslut om åtgärdsprogram och särskilda stödåtgärder.

Arbetet med att utreda omständigheter kring elevers frånvaro (ny brist)

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolenhetens arbete med elevers upprepade eller längre frånvaro. Av Skolinspektionens utredning framgår att orsakerna till elevers längre eller upprepade frånvaro i flera fall inte har utretts eller har utreds skyndsamt. Av utredningen framgår även att lärare inte alltid anmäler uppgifter om elevers längre eller upprepade frånvaro till elevhälsan. Det innebär att elever med upprepade eller längre frånvaro riskerar att inte utredas eller nödvändiga utredningar försenas. De brister som Skolinspektionen kan konstatera på skolenheten innebär uppenbara risker för att elevers rätt till utbildning åsidosätts och att arbetet med att främja närvaro försvåras.

Studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolinspektionens tidigare beslut

Skolinspektionen bedömde i tidigare beslut att Vättleskolan 4-9 inte uppfyllde författningskraven avseende arbetet med att tillförsäkra eleverna en skolmiljö som präglas av studiero. Det fanns även brister i skolenhetens målinriktade arbete mot kränkande behandling. Vid tillsynen framkom att det dagligen var stökigt i vissa klasser och lektioner. Elever beskrev att lärare ofta skrek åt dem och att lärare hamnade i konflikter med vissa elever under pågående lektion.

Det fanns inte heller någon samsyn bland personalen kring lärarens ledarskap i klassrummet samt för hur lektionsstruktur och gemensamma regler skulle tolkas och efterlevas. Det saknades också en övergripande kartläggning av studieron samt en analys av en sådan, vilket försvårade skolenhetens möjlighet att vidta adekvata åtgärder för att förbättra studieron.

Skolenheten brast i arbetet med att kartlägga risker för kränkningar vid skolan, för att kunna vidta adekvata åtgärder i sitt förebyggande arbete mot kränkande behandling. Det fanns inte heller någon aktuell årlig plan mot kränkande behandling med en uppföljning och utvärdering av tidigare insatta och planerade åtgärder.

Huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder*Skolans arbete med studiero och åtgärder mot kränkande behandling*

De flesta elever uppgav i en enkät från maj 2021 att de trivdes på skolan men att det bland annat fanns brister i studieron, språkbruk och trygghetsarbetet. Arbetslagen fick i juni 2021 i uppdrag av dåvarande skolledning att reflektera över vilka mål och insatser som krävdes för att åtgärda bristerna och detta arbete fortsatte sedan i början av augusti 2021. Vid starten av vårterminen 2022 hade alla klasser tre schemabrytande klassgemensamma dagar för att främja klassgemenskapen, trygghet och studiero. Vissa planerade aktiviteter, exempelvis "samtal och diskussioner i skolans alla lärararbetslag om hur ordningsstörningar ska hanteras" har ännu inte påbörjats.

Skolans målinriktade arbete för att motverka kränkande behandling

I samband med studiedag i november 2021 har alla arbetslag följt upp anmälda kränkningar vid skolan samt identifierat vilka förebyggande åtgärder som behövs för att förhindra fortsatta kränkningar. Uppföljningen visade på skillnader mellan hur många anmälningar av upplevd kränkande behandling som görs av arbetslagen och att det fanns större behov av stöd i två av arbetslagen. I dessa arbetslag har skolledningen utökat bemanningen både i undervisningen och under rasterna för att motverka kränkande behandling. Ett av arbetslagen har även fått handledning av skolans elevhälsoteam.

Rektor har under höstterminen 2021 gett verksamhetsutvecklare från grundskoleförvaltningen i uppdrag följa upp de brister som Skolinspektionen har uppmärksammat genom elevsamtal. Resultatet av elevsamtalen kommer leda fram till främjande, förebyggande och åtgärdande insatser i skolans kommande plan mot diskriminering och kränkande behandling. I huvudmannens redovisning från mars 2022 uppges att ovan nämnda plan fortfarande är under upprättande.

Skolinspektionens utredning vid uppföljningen*Skolans arbete med studiero och åtgärder mot kränkande behandling*

Eleverna på mellanstadiet bekräftar huvudmannens redogjorda enkätsvar från våren 2021 att det i alla årskurser fortsatt är bristande studiero. Elever i årskurs 4 beskriver att det finns elever som återkommande bråkar och stör under lektionstid, trots att det är finns flera vuxna i klassrummet. Liknande beskrivning om bristande studiero ges av elever i årskurs 5 och 6 som berättar att studieron också påverkas av om läraren är sträng eller inte. Elever från olika årskurser beskriver att det ofta råder "kaos" på många lektioner där elever springer runt i klassrummet, pratar rakt ut och kastar sudd, särskilt när de har

vikarier. Lärarna bekräftar den bild eleverna ger om att det råder bristande studiero i flera klasser. Lärarna uppger i intervju att de har skickat signaler till elevhälsan om ett par elever som återkommande stör ordningen i årskurs 4, men de har ännu inte fått någon återkoppling.

I årskurs 5 säger lärarna att studieron blivit bättre jämfört med föregående år, till följd av att de skapade nya klasser inför höstterminen 2021 och att de haft ett aktivt värdegrundsarbete. Samtidigt säger dessa lärare att de är ensamma när det kommer till konsekvenser och att de saknar stöd från skolledningen i de svårare elevfallen. I årskurs 6 berättar lärare att de har "hyfsad studiero", vilket de kopplat till att deras arbete med en tydlig struktur i undervisningen.

I intervju med skolledningen bekräftas att det varit väldigt svårt att skapa studiero i årskurs 4 och 5, trots att lärarna arbetat med lektionsstruktur och vilka regler som gäller. Det finns även fortsatta utvecklingsbehov i vissa arbetslag för att personalen ska "dra åt samma håll", där de gjort insatser i arbetslaget.

Rektorerna bekräftar att det finns elever på framför allt mellanstadiet som återkommande är utåtagerande. Enligt rektorerna har vissa av dessa berörda elevernas stödbehov blivit utredda och några utredningar är på gång.

Vid kompletterande fråga efter tillsynsbesöket, om dessa elever är utredda utifrån att de återkommande stör ordningen och/eller utifrån ett eventuellt stödbehov svarar huvudmannen att skolan i samtliga aktuella fall utrett elevens behov av särskilt stöd, när en elev vid upprepade tillfällen stör ordningen, uppträtt olämpligt eller gjort sig skyldig till en allvarligare förseelse.

Vid intervju med elever på högstadiet uppges att studieron skiftar mellan olika klasser och hur lärare agerar om eleverna stör. I vissa klasser uppger eleverna att det är bristande studiero dagligen och "kaos", särskilt när de har vikarier. En elev beskriver att de på vissa lektioner får sitta var de vill utanför klassrummet, vilket leder till att elever "bara springer runt".

Lärarna på högstadiet bekräftar att studieron ser väldigt olika beroende på klass och ämne. Vissa lärare säger att studieron skiljer sig åt under skoldagen, där det kan var lugnt på förmiddagen och sedan "kaosartat" på eftermiddagen och att det i vissa fall är enstaka elever som kan "veva igång". En lärare som vistas i flera klassrum med olika lärare kan se att det skiljer sig åt hur lärarna tänker kring hur det ska vara under lektionerna och att det är lärar- och klassbestämt vilka regler som gäller.

Skolans ordningsregler (ny brist)

Vid fråga till eleverna på mellan- och högstadiet om deras kännedom och delaktighet kring skolans ordningsregler, svarar eleverna att de känner till att det finns ett mobilförbud under lektionstid men det skiljer sig åt mellan olika klasser om denna regel följs samt hur lärarna reagerar. Vid rundvandring med skolans elevrådsrepresentanter säger eleverna att de inte tycker att de pratat så mycket om skolans ordningsregler, bara ibland på mentorstiden. De minns inte heller om de pratat om skolans ordningsregler på elevrådet.

Lärarna på mellanstadiet säger att de återkommande pratat med eleverna om vad som gäller på skolan, där eleverna fått göra affischer och vissa klasser finns bildstöd som påminner eleverna om vad som gäller. De har dock inte diskuterat själva dokumenten som innehåller skolans ordningsregler. Lärarna på högstadiet säger att de inte har någon samsyn på skolan om hur de gemensamma ordningsreglerna ska tillämpas och inte heller att de fått möjlighet att diskutera vilka konsekvenser som ska gälla vid ordningsstörande beteende. Elevhälsan bekräftar att det inte likvärdigt hur skolans regler tillämpas på högstadiet när det exempelvis gäller elevernas mobilanvändning.

Vid kompletterande fråga till huvudman huruvida eleverna fått medverka att upprätta skolans ordningsregler uppger huvudmannen att ordningsreglerna för läsåret 2021/2022 beslutades av rektor i augusti 2021. Ordningsreglerna var samma som tidigare läsår och utifrån att det skulle finnas ordningsregler vid läsårsstart fattade rektor beslut. Rektor hade vid beslutstillfället inga skäl att anta att eleverna inte hade varit delaktiga vid framtagandet av ordningsreglerna. Enligt huvudmannen behöver skolan arbeta med ett gemensamt förhållningssätt när elever bryter mot ordningsreglerna. Rektor har gett alla lärare i uppdrag att gå igenom och följa upp ordningsreglerna tillsammans med eleverna i undervisningen i januari 2022. Rektor konstaterar utifrån dokumentationen av Skolinspektionens intervjuer att det har genomförts i olika stor grad.

Åtgärder mot kränkande behandling

Vid intervju med lärarna och elevhälsan uppges att skolan ännu inte har upprättat någon ny årlig plan mot kränkande behandling. Lärarna har utifrån enkätsvaren från våren 2021 analyserat elevernas upplevda trygghet och riskområden på skolan, men under 2022 har någon motsvarande analys varken gjorts av lärarna eller skolans trygghetsgrupp. Rektor säger att skolans senaste kartläggning av elevernas upplevda trygghet genomförts i februari 2022 för att det ska finnas en aktuell bild av vad eleverna tycker. Enligt elevhälsan ska trygghetsteamet analysera resultatet och formulera främjande och förebyggande åtgärder.

Personals anmälningsskyldighet vid uppgift om kränkande behandling (ny brist)

I intervju med lärare, elevhälsa och skolledning bekräftas huvudmannens tidigare lämnade uppgifter som avsåg höstterminen 2021 att det fortsatt skiljer sig åt i vilken grad personal anmäler uppgifter om kränkande behandling till rektor. På mellanstadiet uppger lärarna att de inte anmäler allt till rektorn. I intervju med lärare på högstadiet framgår att samsyn hos personalen finns inom arbetslaget när de ska anmäla kränkande behandling till rektor. I intervju med elevhälsan och rektor framgår att personalen blivit bättre på att anmäla kränkande behandling men att det fortsatt finns skillnader i vilken omfattning man anmäler kränkande behandling mellan årskurserna. I exempelvis årskurs 9 har rektorerna och elevhälsan uppmärksammat och följt upp att det kommit in väldigt få anmälningar, vilket beror på att personal inte denna årskurs inte anmäler uppgifter om kränkande behandling i tillräcklig grad. Både elevhälsan och rektorn förtydligar att alla uppgifter om kränkande behandling inte anmäls vidare till rektorn.

Rättslig reglering*Studiero*

Av 1 kap. 5 § skollagen framgår att var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling.

Av 2 kap. 9-10 §§ skollagen framgår att det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektor ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Rektor beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter elevernas olika förutsättningar och behov. Rektor fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar.

Av 5 kap. 5 § skollagen framgår att ordningsregler ska finnas för varje skolenhet. Ordningsreglerna och hur de följs ska regelbundet följas upp. Orsakerna till uppföljningens resultat ska analyseras. Ordningsreglerna ska utarbetas, följas upp och, vid behov, omarbetas under medverkan av eleverna.

Av 5 kap. 9 § skollagen framgår att om grundskolan vid upprepade tillfällen stört ordningen eller uppträtt olämpligt eller om eleven gjort sig skyldig till en allvarligare förseelse, ska rektor se till att saken utreds. Samråd ska ske med elevens vårdnadshavare.

Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 7 § är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas.

Av 6 kap. 7 § skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling.

Av 6 kap. 8 § skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Av 6 kap. 10 § skollagen framgår att en lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn.

Av 2 § förordning [2006:1083] om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling framgår att en plan mot kränkande behandling ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna vid den verksamhet som planen gäller för.

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven. Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero och att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen (Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar).

Alla som arbetar i skolan ska aktivt motverka diskriminering och kränkande behandling av individer eller grupper. Läraren ska uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av diskriminering och kränkande behandling. Skolans mål är att varje elev visar respekt för och hänsyn mot skolans personal och andra elever som en del av det gemensamma ansvaret för arbetsmiljön på skolan (Lgr 11, 2.1 Normer och värden och 2.3 Elevernas inflytande och ansvar).

Av förarbetena till bestämmelserna i 6 kap. skollagen framgår bl.a. följande. Huvudmannen för verksamheten eller den huvudmannen bestämmer bör regelbundet se över planen, så att den är anpassad efter de särskilda

förhållanden som råder i den egna verksamheten. Vidare anges att det allmänt kan sägas att planen dels ska ta sikte på ingripanden i akuta situationer, dels avse både förebyggande och uppföljande verksamhet. Den ska innehålla rutiner för hur personalen i verksamheten ska agera, ansvarsfördelning samt hur händelser och åtgärder ska dokumenteras m.m. (prop. 2005/06:38, s. 139).

Skolinspektionens bedömning

Studiero

Skolinspektionen utredning visar att det, trots vidtagna åtgärder, fortfarande finns brister i arbetet med studiero och därtill tillhörande arbete med skolans ordningsregler. Elever ger uttryck för att det råder bristande studiero i samtliga årskurser. Studieron påverkas till stor del av enskilda elever som återkommande stör undervisningen. Tillsynen visar bland annat att elever som vid upprepade tillfällen stört ordningen eller uppträtt olämpligt eller gjort sig skyldig till en allvarligare förseelse inte alltid utreds av rektorn utifrån elevernas återkommande ordningsstörande beteende. Vidare framgår att skolenhetens ordningsregler som upprättades i augusti 2021 inte har utarbetats fullt ut under medverkan av eleverna. Utredningen visar att det råder otydlighet för både lärare och elever hur skolans regler ska tillämpas och vilka konsekvenser det får om man bryter dem.

Åtgärder mot kränkande behandling

Trots vissa vidtagna åtgärder finner Skolinspektionen fortsatta brister i skolans målinriktade arbete för att motverka kränkande behandling.

Skolinspektionen konstaterar att det ännu inte har utarbetats en aktuell årlig plan mot kränkande behandling. Vid förra tillsynen uppgav huvudmannen att lärare årskursvis följer upp elevernas upplevelse av trygghet och studiero men att detta däremot inte sker systematiskt och resultatet aggregeras inte på skolenhetsnivå. Skolinspektionens bedömning är att denna beskrivning fortfarande är aktuell, mot bakgrund av att skolan under så lång period inte haft någon årlig plan mot kränkande behandling där man samlat haft en uppföljning och utvärdering av tidigare insatta och planerade åtgärder vid skolenheten som grundat sig på en aktuell kartläggning av elevernas upplevelse av trygghet och risker för att kränkande behandling uppstår på skolan. En sådan uppföljning är nödvändig för att kunna sätta in adekvata åtgärder som möter de behov som finns på skolan.

Brister kopplat till personals anmälningsskyldighet vid uppgift om kränkande behandling (ny brist)

Skolinspektionens utredning visar att alla uppgifter om elevers upplevelse av kränkande behandling inte anmäls av personalen till rektorn.

Skolinspektionens utredning visar att det saknas en samsyn hos personalen när kränkningar ska anmälas till rektor och att detta leder till att finns skillnader mellan årskurserna i vilken grad uppgifter om kränkande behandling anmäls till rektor.

Motivering till föreläggande som ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Eftersom verksamheten vid Vättleskolan 4-9 fortfarande inte uppfyller författningarnas krav, finns skäl att på nytt förelägga Göteborgs kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristen.

På Skolinspektionens vägnar

2022-09-13

X Fredrik Johansson

Signerat av: Fredrik Johansson
Fredrik Johansson
Beslutsfattare

2022-09-13

X Christian Floer

Signerat av: Christian Floer
Christian Floer
Föredragande